UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartoli Consilia, Quæstiones, & Tractatus

Bartolus

Lugduni, 1567

Tractatus Domini Alberti de Ramponibus, de consilijs habendis per officiales, [et] assessores, cum additionibus [et] suppletionibus domini Bartoli a Saxoferrato.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96124

Visual Library

quē sunt litere impetrate, vt notatur super d. decretali, ¶ cū super ebbatia. Itē si aliquis appellauit a iudice ordinario vel delegato, si pendente appellatione conueniatur coram alio, super re super qua non appellauit, potest iudicem tanquam suspectū recusare, vt extra de appella. c. ad hec ꝛ c. prout. de dol. qō credo verum, vt sciatis quid sit officium iudicis appellationis, qualiter debet pronunciare, distinguendum vtrum appellatur ante sententiam diffinitiuam, vel post. si ante diffinitiuam ad hoc vt appellatio valeat, oportet q̄ appellans assignauerit iustā causam, ꝛ rationabilem, ꝛ iudex noluit eam accipere. ꝛ quod propter illam causam appellauit, alio modo non valet appellatio, vt extra de appel. c. dilecto. ꝛ iudices appellationis debent eam remittere ad iudicem a quo, ꝛ debet eum in expensis condemnare. Barto.

ADDITIO

a Th. Dip. ¶ Tract. de iudice suspecto. Adde, quod istum tract. inueni attributum Bartol. in ḣ. volum. consilio diuer. do. in fol. cxl, ꝛ materiam vide plene per Jas. in l. apertissimi. C. de iudic. ꝛ Mod. in capitul. cum speciali. de appellat. Quid autē si iudex suspectus non recusatur, ꝛ procedit, an valeat sentētia, ita quod non sit nulla, vide Mod. in l. ḣ. ff. de iu. om. iudic. ꝛ plene per Philip. Dec. in c. super literis. de rescri. ꝛ in cap. causam que inter. de offic. deleg. ꝛ vide Petr. de Anch. in cōsilio cclxi. in c. subtiliter, ꝛ ad plenum. ꝛ Alexand. in cōsilio ciij in v. volum. incip. circa primum quod procedunt predicta, quando allegatur suspectus notarius, procurator, ꝛ similes. Item adde, suspectio superueniens post conclusum potest opponi, vt per Joan. And. in c. cum dilectus. de ord. cog ꝛ plene per Felyn. in c. insinuante, de offi. deleg. ꝛ Car. Alex. in c. cū speciali. in ri. col. de appel. Cetera vide in d. l. apertissimi. ꝛ ita addi. meas ad domi. Jac.

Tractatus Domini Alberti de Ramponibus de consilijs habendis per officiales, ꝛ assessores, cum additionibus ꝛ suppletionibus domini Bartolij a Saxoferrato.

Circa practicam [a] consiliorum habendorum per officiales, ꝛ assessores, quoniam sepe de facto, questiones oriuntur, ita teneatis. Et primo videndum est, quo ordine per assessores procedēdum sit ad consilium habendum. Secundo, an de iure assessor inuitus cogatur ad habēdum consilium. Tertio, an ille qui eligitur in consiliarium, inuitus cogatur accipere. Quarto, si recipit, an cogatur iurare quod bonū dabit, ꝛ feret consilium. Quinto, si electus dicat se dubitare de iure, an debeat sibi dari consocius. Sexto, an postquam cōsiliarius dedit consilium, possit illud mutare, corrigere, vel emendare, vel declarare. Septimo, an iudex vel assessor cogatur consilio eius stare, vel illud sequi. Octauo, an electus cōsiliarius possit recusari. Nono, qualiter recepto consilio debet pronunciari. Decimo qui tantum debeat soluere salarium consultori. ¶ Super primo sic breuiter dicendum, quod super forma habendi consilij quasi vbique sunt statuta, ꝛ consuetudines, prout ea inuenietis serate. Si autem statuta vel consuetudines non sunt, si quidem ipse velit causam committere, procedet tali forma officialis, vel assessor, intendo habere consilium sapientis super tali questione, vnde statuo vobis terminum vsque ad talem diem ad dandum suspectos, ꝛ faciet scribi terminum, ꝛ ipso termino elapso si partes suspectos dederint, vel altera ipsarum vel nulla committet iudex questionem eis qui sunt extra numerum suspectorum, quoniam graue est sub suspecto iudice litigare. C. de iudic. l. apertissimi. ꝛ auth. si vero contigerit. ibi posita. Vnum tamen scias, quod si pars vel altera ipsarum omnes vicinos daret suspectos iudex tarare debet numerum suspectorum, pro causa qualitate. ꝛ loco, vbi consilium datur, arg. ff. de testib. l. j. cū simil. Cu autem iudex suspectos tibi serua, vt si diceret aliqua partiū, q̄ dedisti cōsultorē de numero suspectorū, recurras ad originalem scripturā, ꝛ dabis vnum consiliarium, vel plures, prout partes concordabunt, vel cause qualitas requiret. In quibusdā autem partibus dantur cōsidentes, ꝛ hoc est satis bonus, quo vel quibus cōsultoribus electis, scribatur in actis cōmissio ꝛ articulus questionis, vt extra de probatio. cap. qm̄ cōtra falsas. Si vero volueris cōsiliū tibi exhiberi, vt quia perpendis iudicē de medio contra te esse vel potius inclinare, ita procedes, qr̄ veniens coram iudice dicens. Dubium non est, domine iudex, quod omnia que recto consilio aguntur, merito firmitatem ꝛ effectum cōsequuntur, vt C. de repud. l. dubiū nō est. in prin. imitando ergo consilium d. legis, ꝛ prouerbij, vbi dicitur, omnia facta cū cōsilio, ꝛ post factū nō penitebit, placeat vobis super hac causa dubia, sapientis habere consilium: querebat enim Imperator consiliū sapientis, ꝛ sequebatur illud, vt ff. de fund. instruc. l. quesitum. in prin, ꝛ l. si edibus. ff. de dam. infec. Et etiam testator in disponēdo consilium habet. ff. de vulg. ꝛ pupil. l. cuz ex filio. in principi. ex consilio Labeonis, Offilij, Calcelij, Trebatij, eumquē in potestate habebat, soluz heredē fecit, ꝛc. Et illud, quod a pluribus queritur, facilius inuenitur. iura sentētiā Augusti. rr. dist. can. de quibus. l. si auiā. in fi. C. de ingen. manu. ꝛ extra, de off. deleg. c. prudentiam tuam. hec ꝛ alia dicas, vt assessoris animum trahas ad consilium habendū. ¶ Secūdo quero an iudex medius inuitus cogatur habere cōsiliū: Et videtur quod sic. Nam Imperator dicit omnia se facturum cum consilio procerum suorum. C. de legib. ꝛ constitutionib. l. humanum. ꝛ etiam videtur lex velle consilium haberi, vt ff. de donationib. l. Aquilius Regulus. ꝛ C. de repud. d. l. nō dubium. ꝛ C. de iur. delib. l. fina. ꝛ optime dicit consilium habendum text. ff. de bonorum possessionib. in l. in bonorum possessionibus. ꝛ C. de ingenu. manu. dicta l. si auiam. Econtra quod nō teneatur habere. Omnis enim iudex prestat iuramentum, se iudicaturum secundum legem, in authentico de iure iurādo, quod prestat. ab his. §. deuotos. ibi, supplicium secūdum legē, ꝛc. ꝛ in auf. de defen. cisit. §. iusiurādū. ꝛ auf. de iudicibus. §. omnis autē iudex. Item, qr̄ consiliū non est obligatorius. ff. mand. l. ḣ. in fi. ff. mād. Sol. dic q̄ si iudex vult potest consiliuz habere, per iura superius alleg. fm cōmunem opinionem. Sed dominus Ubertus de Bobio dicit, quod si assessor est bene peritus in iure non tenet: alias autē si non est, vel est iuuenis, tenetur de iure, ꝛ bona consuetudine. Judex vero non medius credo quod melius fecerit pro exoneratione sui, nisi euidenter videat malitiam ꝛ frustrationem, quia boni pretoris est lites diminuere. ff. si cer. pet. l. quidam. cum fi. ꝛ nemo tam audax. inuenitur qui possit inuito iudice litem protelare, ꝛc. vt l. properandū. C. de iudi. Tertio quero, si autem iudex medius cōsultorē dederit. ꝛ elegerit, an electus suscipere cogetur inuitus: Et dicendum est, q̄ō sic, quoniam iudicare, publicū munus est, quod in inuitum conferitur, vt ff. de mune. ꝛ bono. l. munerū. §. iudicādi. ꝛ l. pen. §. qui autem. ff. de vac. mu. ꝛ ff. de iudi. l. cum furiosus. ꝛ C. de aduoc. diuer. iudi. l. sancimus. j. que iura quamuis loquantur in iudicibus delegatis, tamen idem dicit lex in cōsultoribus assumptis, vt C. de priori. sacro. scrinio. l. in sacris. j. ꝛ ibi no. hoc est verum, si ille qui eligitur in consiliarium. est subditus iurisdictioni eligentis, vt not. C. qui pro sua iurisdictio. l. j. ꝛ etiaz sint vera omnia predicta nisi illi quibus datur consilium, vel aliqui ipsorum, sint ipsi consiliario sanguinis affinitate adstricti: ꝛ ideo nolit cōtra eos consilium exhibere, vt C. de excus. tut. l. humanitatis. ꝛ l. qui iurisdictioni preest. ff. de iur. om. iud. ff. de iniu. l. lex Cornelia. in prin. cum similib. Quarto, postquam cōsultor officium consulendi recepit, an cogatur iurare quod iustum ꝛ rectum consilium dabit: Videtur quod sic. ad similitudinem testis, cui nihil creditur fine sacramento. C. de testib. l. iurisiurandi. ꝛ ad similitudinem iudicis. C. de iudi. l. rem non nouam ꝛ in authē ibi posita, ꝛ prealleg. §. deuotos. ꝛ in authent. iusiurandum quod prestatur ab his ꝛc. ꝛ §. iusiurandum. in auth. de defen. ciuita. ꝛ in authē. ō iud. §. omnis autē iudex. videtur quod cogatur iurare ex predictis. Econtra, quod non. Primo, quia nulla lege, vel cōsuetudine cauetur, arg. C. de colla. l. illaz. circa med. ꝛ ideo video quod est eius qui datus est arbitrio non iurare. nec iurare cogitur. C. de arbit. auth. en. decernitius. Sol. Dic, quod si consiliarius est clericus, nō iurat eo, quod clerici nō iurāt, nisi causa necessitatis. C. de exis. ꝛ cleri. l. cum clericis. ꝛ ibi de hoc. Si autez est laicus ꝛ in officio constitutus ꝛ sic iurat in principio anni, nō cogitur iurare nunc: quia ratione primi sacramenti non presumitur immemor salutis eterne. C. ad leg. Jul repe. l. fi. ꝛ ne crebra fiat prestatio iuramenti. C. de iureiurand. propter calum. dando. authenti. hoc sacramentum. ꝛ C. de cur. furio. l. penulti. cum si. Si autem nō iurauit, ꝛ in principio anni erat in aliquo officio constitutus, tunc relinquitur arbitrio iudicantis, vt respiciat qualitatem cause ꝛ conditionem persone consultoris, vt sic procedat ad tollendum iuramentum vel non tollendum. ¶ Quinto quid si consultor recepit officium consulendi in aliqua questione siue puncto, iudex vult quod consulat, consultor dicit se dubitare de questione, ꝛ sibi nō liquere de iure vñ petit sibi dari consociū vel socios alias denegat se velle dare cōsiliū, nūquid debeat sibi dari? Et videtur q̄ sic, qr̄ iuste deliberationes nō sunt denegāde seu auferēde alicui

ff. ad Treb. l. sed ꝛ si. §. plane. ꝛ. ff. de iureiur. l. iusiurandũ. ꝛ ad peculias. in fi. ꝛ de iterrog. act. l. qt. ꝛ C. de iur. delibe. l. si curatoris. in fin. ff. de succes. edic. l. j. §. Largius. cum simi. Et ad hoc fuerũt inuenti titul. de iure delib. C. ꝛ ff. Si enim non daretur, cogeretur anceps subire periurium, quod esse non debet. ff. rerũ amo. l. Marcellus. ꝛ ff. de in lit. iu. l. videamus. §. j. Video etiam. ꝙ vbi etiam arbitri nõ sunt in cõcordia, eligitur cõsocius, id est, tertij arbiter. ff. de arb. l. item si vnus. §. principaliter. Solutio, dic qõ quamuis debeat cogi consulere, postquã suscepit, argum. ff. ꝛ arbi. l. iij. §. tametsi. imo ꝙ plus est, ab initio cogitur suscipere inuitus, vt supra dictum est. si de iure dubitat, sibi est socius adiũgẽdus, delato sibi iureiurando si iudici visum sit C. de his qui ad eccle. cõfu. l. presenti. §. sane. Preterea, lex hoc videtur dicere expresse, ꝙ iudices de iure dubitãtes referũt questiões. C. de rela. l. si. ff. de iudi. l. eum quẽ. j. respon. cum suis similib. ¶ Sexto quero, quid si cõsiliarius recepit cõmissionem, ꝛ dederit consiliũ assessori, nũquid ii reddat ꝛ velit consiliũ emendare, corrigere, vel mutare, vel declarare, an poterit? Videtur ꝙ sic, C. de furt. l. manifestissimi. §. sed cum in secundã. Ecõtra, ꝙ non, qꝛ functus est officio suo, siue bene, siue male, vt ff. de re. iudic. l. iuder. Solutio, Aut vult incontinenti mutare, ꝛ antequã descendat de palatio: aut ex post facto, postquam iuit domum. Si incontinenti, bene potest: qꝛ que incõtinenti fiunt, suspicione carent, vt in authent. de equa. dot. §. si autem nõ vtrique. si postquam iuit domũ, aut mouetur aliqua lege vel bona ratione, tunc auditur, sicut in l. lecta. ff. si certũ petat. qꝛ ibi fuit auditus Papinianus. qꝛ nõnunquam variantem pretor nõ repellit, vt ff. de collatio. bono. l. nõnunquã. Si vero nõ mouetur aliqua lege, vel bona ratione, non est audiendus, argum. ff. de transactio. l. cum hi. §. in causa. ꝛ ff. ꝛ bis qui not. infam. l. secũda. §. ignominie. ff. de dõatio. l. nuda. qꝛ presumitur machinatus ex post facto, vt dicit dict. §. si autem. in authen. de equal. do. Vtrum autem valeat declarare: dic vt not. ff. de regu. iuris. l. in ambiguis. ¶ Septimo quero, an iudex cogetur stare consilio, si datur per consiliariũ, ꝛ illud sequi? Et videtur, quod non: quia consiliũ non est obligatorium. ff. manda. l. secunda, in fi. ꝛ ff. de regul. iuris. l. cõsiliũ de administra. tuto. l. cũ quidam, de testib. ff. de conditio. ꝛ demonstratio. l. cũ tale. §. si arbitratu. ff. mandat. l. idemque. §. si quis. Econtra videtur, quod sic: quia sicut in initio fuerit voluntatis habere, vel non habere consilium: sic illud habitum tenetur de iure sequi. ff. de arbi. l. iij. §. tametsi neminem. ꝛ ff. commod. l. in commodato. §. sicut. ꝛ C. ꝛ actio. ꝛ oblig. l. sicut. C. de administratio. tuto. l. Titium ꝛ Deuium. §. primo. Solu. Dic, ꝙ si partibus conuocatis ꝛ presentibus, ꝛ consentientibus eligit consiliarium, tenetur eius consiliũ sequi. ꝛ obseruare, per iura proxime dicta, ꝛ hoc verũ, dummodo cõsiliarius nõ det expresse consilium cõtra legem. vel ius: qꝛ tunc iudex non tenetur consilium suũ sequi. ea enim que sunt cõtra iura, nõ sunt admittenda. C. de precibus Imperato. offer. l. rescripta. ꝛ C. si contra ius vel vti. pub. l. fina. ꝛ ff. de regu. iuris. l. ius nostrum. Item cum cõsiliarius abutitur authoritate sibi cõcessa, priuilegium concessum meretur amittere. C. de iude. l. Iudeos. cum similibus. ¶ Octauo quero, an electus consiliarius cum sacramento vel sine, si allegetur noua causa suspicionis superueniens an poterit remoueri? Et nõ video, quare non ad similitudinẽ iudicis delegati, vt C. de iudic. l. aptissimi. imo sicut in iudice nõ est necessaria cause expressio sic nõ videtur necessaria in isto, ꝛ hoc nisi iudici videretur frustratorie, vel calũniose hoc peti. ¶ Nono quero, postquã consiliũ fuerit datũ, qualiter fit procedendũ, ꝛ ad ipsius pronunciationẽ? Circa ꝙ dic sic, qñ assessor recipiat consiliũ sapiẽtis sigillatũ. vel in charta publica, ꝛ id aperiet coram testibus. ꝛ ipse leget ꝛ condẽnabit, vel absoluet secundũ formã ꝛ tenorẽ istius cõsiliij, subiũciẽs in fine sue sententie: vnde viso ꝛ lecto consilio predicto, ꝛ illud absoluo, vel absoluit, vel condemno, ꝛc. Sed ponamus quod iudex seruauit talẽ modum, qꝛ lecto consilio dixit in fine, quare do. iudex, pronũciauit in omnibus ꝛ per omnia, prout in dicto consilio continetur, nec dixit condẽno. vel absoluo, ꝛc. nũquid valebit sentẽtia? Primo, videtur quod non, qꝛ omnis sententia debet continere absolutionem vel condemnationẽ, alias non valet, vt C. de sentẽ. ꝛ interlo. l. preses. ꝛ ff. de arbitr. l. quid tamẽ. ꝛ ff. de re iudica. l. prima, vel equipollẽs: vt ff eodem titu. l. in summa. Cum igitur huiusmodi pronunciatio absolutionẽ vel condemnationẽ nõ contineat nec equipollens quia dixit, pronunciamus, vel pronũciauit prout in dicto consilio continetur, nõ valet hoc est, quod videtur expresse dici. ff. iudicatum soluiendi. in lege, iudicatũ soluiendi. ibi, pronũciauerit, ꝛc. econtra videtur, ꝛ primo illa ratione genera li: quia que in prefationibus dicuntur in sequẽtibus repetita esse intelliguntur. ff. de verb. oblig. l. Titia. §. idem respondit. ff. de condi. insti. l. cum seruus. ꝛ ff. de ser. vrban. pred. l. si binarus. ꝛ. ff. de lega. j. l. talis scriptura. in quibus legibus intelligitur tacita repetitio facta. Sic igitur quando fit talis prõnunciatio vt quia dixit, pronuncio sicut in predicto consilio continetur verba condemnatoria, vel absolutoria, vel equipollentia in cõsilio posita, videntur repetita, maxime quia ex tali repetitione non inutile fit quod agitur, imo confirmatur, vt in predict. lege, Titia. §. idem respondit. ff. de leg. iij. ꝛ l. in repetendis. vt per hoc res potius valeat quam pereat, arg. l. quoties. ff. de reb dub. Preterea hec sunt expresse repetita verba consiliij inquantũ dixit. pronuncio, vt in d. consilio continetur. Et tali enim pronunciatione licet prout in d. consilio cõtinetur, videntur verba consiliij cõfirmata, vt Instit. manda. §. tua tantum gratia. ꝛ ff. mand. l. hã ff. de admi. tu. l. quidam decedens. §. Papinianus. ꝛ l. Titii ꝛ Deuium. in fin. j. respon. ff. eod. quippe cõfirmando videt confirmata protulisse. ff. de iusti. ꝛ iure. l. ius ciuile. ꝛ de adoptio. ꝛ de ver. sig. l. lege obuenire. ꝛ in authẽ. de ẽfen. ciui. §. interim. quia sic proferens fictione iuris absoluisse vel condemnasse dicitur propter verba consiliij absolutoria, vel condemnatoria, que prolata finguntur, vt probaui: ergo pronunciatio tenet. Preterea, videtur glo. ordin. quasi simile ponere, C. de appel. eos. inquantum queritur an valeat talis sententia, pronuncio bene appellatum, ꝛ male iudicatũ. quid plura: sufficit, ꝙ aliqua parte actorum sententia certa fit, vt pre alleg. l. in summa. ꝛ similiter sufficiat si aliqua parte actorũ sint verba absolutoria vel condemnatoria, vel equipollentia, cum consiliuꝫ comprehẽdatur appellatione actorum, vt l. iij. C. vt lit. pen. ꝛ C. de appel. l. a pro consilibus. Videtur igitur, quod pronunciatio valeat. Sol. magis credo tutum, ꝛ consonum rationi, ꝙ idem iudex post receptum consilium absoluat vel condemnet. ¶ Decimo queritur, si consilio res volunt, ꝛ petunt sibi satisfieri de cõsilio, quis salarium solvere debeat. vtrum pars que petit, vel que succumbit in cõsilio, an pars illa que petit, an vtraque pars vt sic communiter solvatur. Et videtur primo quod pars succumbens soluere teneatur quia victus victori, ꝛc. C. de iudicib. l. properandum. §. finaliter. ff. de iurisdi. omnium iudi. l. sancimus. ꝛ in auth. de iudi. §. oportet. ꝛ Instit. de petitione. liti. §. penul. quare qui perdit, soluat, argumen. predictorum legum. Item videtur, quod de communi sit soluendum. ꝛ sic per, vtranque partẽ. Ex hoc videtur expresse dici. ff. fine quid in loco publico. l. iij. §. vicinales. vbi est aurea litera. ꝛ hoc fit, scilicet vt communiter soluantur expense. C. de iur. calumnie. l. ij. ꝛ C. de iureiur. l. generaliter. §. his de presentibus personis. ibi, an ab vtraque parte, ꝛc. vel altera. ꝛc. Item videtur, quod expensis petentis soluatur. vt ff. de edend. l. pretor ait. §. fin. ꝛ l. legis. ꝛ C. fini. reg. lege. si quis super sui iuris. §. fin. ꝛ lege. si irruptione. ff. finiuꝫ reg. cum similibus, que leges simul allegari possunt. vt ab vtraque parte persoluatur. Sol. Dic, quod assessor iuris consultorũ tenetur facere accipere consuetũ, quia nemo cogitur suis stipendijs militare, ꝛ hoc etiam iura expresse dicunt. C. de statu. ꝛ imagin. l. ꝛ virtutum premia, ꝛ extra de prebe. l. secundum. ꝛ debet dari salarium pro qualitate, ꝛ facundia advocati. ff. de var. ꝛ extraordin. cognit. l. prima. §. si iudex. cum similibus. Per quem autem soluatur dic primo inspici statuta et consuetudines: si autem non sint, satisfaciat ille qui consilium petijt exhiberi, vt pre alleg. l. pretor. §. vltimo. ꝛ dict. l. si quis. ꝛ d. l. si irruptione. Si autem nullus petierit, sed iudex ex officio mutus concessit vel ambo petant, tunc expensis cõmunibus ventilẽtur, ꝛ hoc per pre alle. iura, ꝛ specialiter per §. vltimo. ibi de presentibus. ibi, an ab vtraque, ꝛc. ꝛ in authẽ. de iudi. §. ne autem. ꝛ §. quia vero, cum similibus. De salario autem sciendũ per succumbentem per pre alleg. iura non est tractandum, quia tis hoc aperte est tractatum, quando victus victori in expensis condemnetur per ordinarium apparatum, vt in authent. de iudi. §. oportet. ꝛ extra de dolo ꝛ contu. cap. fin. Et hec circa predictam materiam breuitatis causa sufficiant. Deo gratias. Albertus de Ramponibus.

ADDITIO.

a Tho. Dip. ¶ Circa practic. Iste tract. est domini Alberti de Ramp. qui composuit istum tract. cui fecit additiones domin. Bartol. de Saxoferra. ita inuenio in vigesimo volum. cõsiliorum diuersorum docto. Tamen in prim. lib. cõsilio. ꝛ in duobus libris antiquis. iste trac. est tracta. domin. Jacob. de Arre. sed Bartol. fecit addit. quas vide infra, et credo ꝙ non sit completus. et de materia vide Bartol. in lege prima. C. de rela. ꝛ ibi vide apo. et an possit peti consiliũ sapientis post cõclusum in causa. vide cõsiliũ Joannis de Anania. ꝛ Florian. vbi consuluerũt qꝛ nõ potest peti. vide Bert. bac in suo repert. in verb. cõsilium sapientis. versi. sexto. ꝛ vide Felyn. in cap. pastoralis. de excep. no. ꝛ in cap. cum dilectus. de fide instrumẽ. ꝛ Alex. in. l. si fit stipulatio. in fin. de ver. ob.

Sequitur